

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

– zakres rozszerzony – klasa trzecia

4-letnie liceum

Program nauczania: *W centrum uwagi. Program nauczania wiedzy o społeczeństwie dla liceum ogólnokształcącego i technikum zakres rozszerzony ze zintegrowanymi treściami z zakresu podstawowego.*

Podręcznik: *W centrum uwagi. Podręcznik do wiedzy o społeczeństwie dla liceum ogólnokształcącego i technikum.* Wydawnictwo Nowa Era.

Podstawa programowa

Cele kształcenia ogólnego w liceum:

- 1) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształcenia umiejętności,
- 2) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.
- 3) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin,
- 4) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu,
- 5) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi,
- 6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej,
- 7) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających obcowanie z kulturą i jej rozumienie,
- 8) rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznania świata i zachęcanie do praktycznego stosowania zdobytych wiadomości.

Umiejętności:

- 1) szeroko rozumiane myślenie,
- 2) czytanie ze zrozumieniem,
- 3) umiejętność komunikowania się,
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem metod i narzędzi informacyjnych,
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni,
- 6) umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł,
- 7) nabywanie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania,
- 8) umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

Cele kształcenia z wiedzy o społeczeństwie (zakres podstawowy i rozszerzony):

I. Wiedza i rozumienie. Uczeń:

Zakres podstawowy:

- 1) wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne; przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym; charakteryzuje zasady i formy demokracji oraz wyjaśnia konsekwencje łamania tych zasad;
- 2) przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony;

- 4) charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego;
- 5) przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych;
- 6) wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego.

Zakres rozszerzony:

- 1) wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie;
- 2) analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego;
- 3) przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli;
- 4) wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym;
- 5) wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego;
- 6) charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony;
- 7) analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu;
- 8) wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Uczeń:

Zakres podstawowy:

- 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego;
- 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu;
- 3) wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat zjawisk życia społecznego, w tym politycznego oraz ich oceny.

Zakres rozszerzony:

- 1) pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie;
- 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych;
- 3) potrafi przedstawiać i uzasadniać poglądy odmienne od własnych;
- 4) wykorzystuje informacje do tworzenia złożonej wypowiedzi oraz rozważania różnych rozwiązań w obszarze społeczno-politycznym.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:

Zakres podstawowy:

- 1) analizuje kwestię godności ludzkiej i przedstawia prawa, które mu przysługują, oraz mechanizmy ich dochodzenia;
- 2) rozwija w sobie postawy obywatelskie;
- 3) ocenia własne decyzje i działania w życiu społecznym;
- 4) rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka;
- 5) diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie lokalnym, państwowym, europejskim i globalnym oraz ocenia wybrane rozwiązania tych problemów i diagnozuje możliwość własnego wpływu na ich rozwiązanie;
- 6) rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Zakres rozszerzony:

- 1) własnej rozwija swoje zainteresowania, planuje dalszą edukację;
- 2) rozwija w sobie postawy obywatelskie i postawy ciekawości świata oraz samodzielność poznawczą;
- 3) analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne oraz szuka ich rozwiązań i diagnozuje możliwość własnego wpływu na ich rozwiązanie;
- 4) dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego;
- 5) poddaje krytycznej analizie własne opinie;
- 6) rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw;
- 7) formułuje hipotezy dotyczące ważnych problemów społecznych.

IV. Komunikowanie i współdziałanie. Uczeń:

Zakres podstawowy

- 1) rozwija umiejętność dyskusowania – formułuje, uzasadnia i broni własne stanowisko na forum publicznym, szanując odmienne poglądy;
- 2) współpracuje w grupie, z uwzględnieniem podziału zadań oraz wartości obowiązujących w życiu społecznym;
- 3) korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pisma do organów władz.

Zakres rozszerzony:

- 1) dyskutuje i bierze udział w debatach z poszanowaniem godności innych ich uczestników;
- 2) tworzy strategię argumentowania i przedstawia swoje stanowisko na forum publicznym, szanując odmienne poglądy;
- 3) współpracuje w grupie, z uwzględnieniem podziału zadań oraz norm i wartości obowiązujących w życiu społecznym;
- 4) współorganizuje działania o charakterze obywatelskim, zgodne z normami i wartościami demokratycznego państwa prawa;
- 5) korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Polityki publiczne – gospodarka i rozwój					
Temat lekcji: Polityki publiczne					
- polityka publiczna - rodzaje polityk publicznych - zasady polityk publicznych - uczestnicy polityk publicznych - instrumenty realizacji polityk publicznych - etapy polityk publicznych - ocena programów publicznych	- podaje przykłady polityk publicznych; - wskazuje przykłady świadczeń publicznych [usług społecznych, usług socjalnych]; - wymienia przykłady instrumentów polityk publicznych.	- wyjaśnia, czym są polityki publiczne; - wymienia rodzaje polityk publicznych; - wymienia czynniki kształtujące polityki publiczne; - wskazuje główne zasady polityk publicznych w Polsce; - wymienia narzędzia/instrumenty umożliwiające realizację polityk publicznych; - podaje kryteria oceny programów publicznych.	- omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; - analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty.	- przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów [wewnętrznych i zewnętrznych] na kształt polityk publicznych; - charakteryzuje czynniki wpływające na wybór instrumentów realizacji polityk publicznych.	- na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat znaczenia aktywności państwa w różnych obszarach życia publicznego; - podaje przykłady działań państwa, w których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych.
Temat lekcji: Polityka gospodarcza					
- funkcje polityki gospodarczej - cele polityki gospodarczej - modele polityki gospodarczej - podmioty polityki gospodarczej - finanse publiczne - budżet państwa - procedura uchwalania	- podaje przykłady aktywności państwa w obszarze gospodarki; - wskazuje podstawowe cechy współczesnej gospodarki rynkowej; - wymienia źródła, z których można pozyskać środki publiczne; - wymienia podmioty uczestniczące w uchwalaniu ustawy budżetowej.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „finanse publiczne”, „środki publiczne”, „budżet państwa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - wymienia czynniki wpływające na politykę gospodarczą państwa; - wskazuje podstawowe cechy różnych modeli polityki gospodarczej państwa [gospodarka centralnie	- wyjaśnia znaczenie terminów: „dług publiczny”, „nadwyżka budżetowa”, „deficyt budżetowy” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - przedstawia funkcje polityki gospodarczej państwa; - przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki gospodarczej państwa polskiego;	- analizuje, z różnych perspektyw, wady i zalety poznanych modeli polityki gospodarczej państwa; - wymienia podmioty tworzące sektor finansów publicznych; - przedstawia uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na realizację strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego;	- odszukuje, analizuje i prezentuje, informacje dotyczące wybranej aktywności państwa w obszarze gospodarki [oraz ocenia rezultaty tych aktywności]; - na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat znaczenia aktywności państwa w gospodarce;

ustawy budżetowej ▪ strategia rozwoju gospodarczego		sterowana, gospodarka rynkowa]; ▪ przedstawia zasady uchwalania ustawy budżetowej; ▪ wskazuje i omawia główne cele i kierunki strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego.	▪ charakteryzuje strukturę dochodów budżetu państwa; ▪ prezentuje strukturę wydatków z budżetu państwa; ▪ porównuje procedury uchwalania ustawy zwykłej i ustawy budżetowej; ▪ analizuje główne założenia strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego.	▪ ocenia główne założenia strategii rozwoju gospodarczego Polski.	▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla polityki gospodarczej państwa.
Temat lekcji: Polityka regionalna					
▪ region ▪ rozwój regionalny ▪ modele polityki regionalnej ▪ podmioty polityki regionalnej ▪ polityka regionalna w Polsce ▪ polityka regionalna w UE	▪ właściwie stosuje termin „region” w swoich wypowiedziach; ▪ identyfikuje region, w którym mieszka; ▪ podaje przykłady działań państwa polskiego w obszarze polityki regionalnej; ▪ wskazuje przykłady instrumentów polityki regionalnej.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „region” i „rozwój regionalny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wskazuje podstawowe cele rozwoju regionalnego; ▪ wymienia podstawowe czynniki rozwoju regionalnego; ▪ przedstawia instrumenty polityki regionalnej państwa polskiego; ▪ wymienia cechy podstawowych modeli polityki regionalnej państwa [model wsparcia ośrodków wzrostu, model wyrównywania różnic międzyregionalnych]; ▪ podaje główne założenia strategii rozwoju regionalnego państwa polskiego.	▪ prezentuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki regionalnej państwa; ▪ omawia zasady polskiej polityki regionalnej; ▪ analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju regionalnego państwa polskiego; ▪ przedstawia cele i zasady polityki regionalnej Unii Europejskiej.	▪ analizuje różnorodne wskaźniki rozwoju gospodarczego; ▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki regionalnej państwa polskiego; ▪ wskazuje cele i charakteryzuje formy współpracy w ramach euroregionów.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych aspektów polityki regionalnej państw Unii Europejskiej [oraz ocenia jej rezultaty]; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat efektywności polskiej polityki regionalnej; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla polityki regionalnej państwa.
Temat lekcji: Polityka przemysłowa i gospodarka żywnościowa					
▪ przemysł	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy:	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „przemysł”, „okręg	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „dobra	▪ charakteryzuje główne etapy rozwoju polityki	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na

▪ cele polityki przemysłowej ▪ specjalne strefy ekonomiczne ▪ gospodarka żywnościowa ▪ rolnictwo ▪ polityka żywnościowa	„przemysł”, „rolnictwo”, „gospodarka żywnościowa”; ▪ podaje przykłady działań państwa polskiego w obszarach polityki przemysłowej i gospodarki żywnościowej; ▪ wskazuje przykłady instrumentów polityki przemysłowej i gospodarki żywnościowej; ▪ wymienia podstawowe założenia polityki rolnej Unii Europejskiej.	przemysłowy”, „gospodarka żywnościowa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wymienia cele i instrumenty polityki przemysłowej państwa polskiego; ▪ wskazuje podstawowe instrumenty gospodarki żywnościowej; ▪ charakteryzuje wybrane rozwiązanie wykorzystywane przez państwo polskie w ramach polityki przemysłowej [założenia, instrumenty, rezultaty]; ▪ charakteryzuje wybrane rozwiązanie wykorzystywane przez państwo polskie w ramach gospodarki żywnościowej [założenia, instrumenty, rezultaty]; ▪ uzasadnia konieczność zapewnienia społeczeństwu bezpieczeństwa żywnościowego; ▪ wymienia podstawowe instrumenty polityki rolnej Unii Europejskiej.	inwestycyjne”, „dobra konsumpcyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wymienia kryteria oceny poziomu uprzemysłowienia państwa; ▪ podaje cechy podstawowych modeli polityki przemysłowej państwa: polityki sektorowej i polityki horyzontalnej; ▪ prezentuje współzależności występujące między poszczególnymi strefami gospodarki żywnościowej.	przemysłowej w Polsce i na świecie po zakończeniu II wojny światowej; ▪ omawia wpływ procesu transformacji ustrojowej na politykę przemysłową państwa polskiego; ▪ przedstawia cele i formy działania Agencji Rozwoju Przemysłu; ▪ charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Polsce; ▪ omawia i ocenia funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce.	temat wybranych aspektów polityki przemysłowej i gospodarki żywnościowej państwa polskiego [oraz ocenia rezultaty tych aktywności władzy państwowej]; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń polskiej polityki przemysłowej i gospodarki żywnościowej; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla polityki przemysłowej i gospodarki żywnościowej.
---	---	---	---	--	--

Temat lekcji: Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

▪ problemy środowiska naturalnego ▪ ochrona środowiska ▪ polityka ekologiczna ▪ bezpieczeństwo o ekologiczne ▪ strategia ochrony	▪ właściwie wykorzystuje w swoich wypowiedziach termin „ochrona środowiska”; ▪ uzasadnia konieczność ochrony środowiska naturalnego; ▪ podaje przykłady działań państwa polskiego w obszarze ochrony środowiska i	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „ekologia”, „bezpieczeństwo ekologiczne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ formułuje wnioski dotyczące obowiązków państwa i obywateli w zakresie ochrony środowiska naturalnego na	▪ charakteryzuje uwarunkowania decydujące współcześnie o stanie środowiska naturalnego oraz o poziomie jego ochrony; ▪ podaje przykłady porozumień międzynarodowych i programów strategicznych	▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki państwa w obszarze ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; ▪ omawia zależność między bezpieczeństwem narodowym	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych działań państwa polskiego w obszarze ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego [oraz ocenia rezultaty tych aktywności];
--	---	--	---	--	--

środowiska w Polsce	▪ bezpieczeństwa ekologicznego; podaje przykłady instrumentów polityki państwa w obszarze ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.	▪ podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ wymienia cele i instrumenty polityki państwa w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego Polski; ▪ omawia wybrane inicjatywy państwa polskiego na rzecz ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego [założenia, instrumenty, rezultaty]; ▪ ocenia świadomość ekologiczną – własną i społeczeństwa polskiego.	▪ dotyczących ochrony środowiska; prezentuje główne założenia i cele państwa dotyczące bezpieczeństwa ekologicznego, zawarte w <i>Strategii bezpieczeństwa narodowego</i>.	a bezpieczeństwem ekologicznym.	▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń polskiej polityki w obszarze ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; ▪ organizuje kampanię [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
---------------------	--	--	--	---------------------------------	---

Temat lekcji: Badania i innowacje

▪ społeczeństwo informacyjne ▪ badania i rozwój ▪ innowacje ▪ polityka naukowa i innowacyjna w Polsce	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy „badania naukowe” i „innowacje”; ▪ wskazuje przykłady działań państwa polskiego w obszarze badań i innowacji; ▪ podaje przykłady instrumentów polityki państwa w obszarze badań i innowacji; ▪ wymienia podstawowe cechy społeczeństwa informacyjnego.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „społeczeństwo informacyjne”, „badania naukowe”, „innowacje” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wskazuje pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego; ▪ wymienia cele i instrumenty polityki państwa w zakresie badań naukowych i innowacji; ▪ uzasadnia konieczność prowadzenia przez państwo działań na rzecz rozwoju nauki i innowacyjności.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „szum informacyjny” i „bańka informacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ przedstawia zagrożenia wynikające ze zjawiska bańki informacyjnej; ▪ omawia uwarunkowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce; ▪ wymienia główne organy, instytucje i agencje państwa polskiego działające na rzecz rozwoju nauki i innowacyjności.	▪ charakteryzuje i ocenia działalność wybranej instytucji lub agencji naukowej państwa polskiego [cele, formy działania, rezultaty]; ▪ omawia i ocenia funkcjonowanie regionalnych systemów innowacji oraz parków naukowo-technologicznych [założenia, formy działania, rezultaty].	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych działań państwa polskiego w obszarze badań i innowacji [oraz ocenia rezultaty tych aktywności]; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń i efektów polskiej polityki w obszarze badań i innowacji; ▪ organizuje kampanię [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub
--	--	--	---	--	---

					instytucji istotnych dla rozwoju badań i innowacji w Polsce.
Sprawdzian wiadomości i umiejętności - Polityki publiczne – gospodarka i rozwój					
II. Polityki publiczne – bezpieczeństwo i kwestie społeczne					
Temat lekcji: Bezpieczeństwo państwa					
▪ bezpieczeństwo wewnętrzne ▪ bezpieczeństwo zewnętrzne ▪ potencjał strategiczny ▪ system bezpieczeństwa w RP ▪ służby specjalne ▪ Siły Zbrojne RP ▪ strategia bezpieczeństwa narodowego RP	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa” i „bezpieczeństwo zewnętrzne państwa”; ▪ podaje przykłady działań państwa polskiego w obszarach bezpieczeństwa zewnętrznego i bezpieczeństwa wewnętrznego; ▪ podaje przykłady instrumentów polityki państwa w obszarach bezpieczeństwa zewnętrznego i bezpieczeństwa wewnętrznego; ▪ wymienia uprawnienia Prezydenta RP i Rady Ministrów w zakresie bezpieczeństwa państwa; ▪ wymienia główne zadania i formy działania Policji.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa”, „bezpieczeństwo zewnętrzne państwa”, „potencjał strategiczny”, „środowisko bezpieczeństwa”, „cele strategiczne”, „strategia bezpieczeństwa”, „porządek publiczny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wyjaśnia, jaki wpływ ma potencjał strategiczny na siłę państwa; ▪ formułuje wnioski dotyczące obowiązków państwa w zakresie bezpieczeństwa na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ wymienia cele strategii bezpieczeństwa narodowego Polski; ▪ podaje przykłady działań realizujących poszczególne cele strategii bezpieczeństwa narodowego Polski; ▪ wymienia główne zadania i uprawnienia	▪ wyjaśnia znaczenie terminu „racja stanu” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; ▪ omawia poszczególne działania strategiczne państwa; ▪ przedstawia strukturę organizacyjną Sił Zbrojnych RP; ▪ charakteryzuje podstawowe rodzaje misji realizowanych przez żołnierzy Sił Zbrojnych RP; ▪ wyjaśnia, na czym polega zarządzanie kryzysowe.	▪ wymienia główne zadania: - Rady Bezpieczeństwa Narodowego, - Agencji Wywiadu, - Służby Wywiadu Wojskowego, - Służby Kontrwywiadu Wojskowego, - Rządowego Centrum Bezpieczeństwa; ▪ dokonuje oceny działań organów państwa w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego [zajmuje stanowisko, buduje argumenty i kontrargumenty w sporze].	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych działań państwa w obszarze bezpieczeństwa Polski [oraz ocenia rezultaty tych aktywności]; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń i efektów polskiej polityki w obszarach bezpieczeństwa wewnętrznego i bezpieczeństwa zewnętrznego; ▪ organizuje kampanię [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla bezpieczeństwa państwa.

		- Biura Bezpieczeństwa Narodowego, - Straży Granicznej, - Służby Ochrony Państwa, - Centralnego Biura Antykorupcyjnego, - Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.			
Temat lekcji: Polityka społeczna					
▪ ubezpieczenia społeczne ▪ pomoc społeczna ▪ polityka rynku pracy ▪ polityka senioralna ▪ polityka prorodzinna	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „ubezpieczenie społeczne”, „polityka prorodzinna”, „emerytura”, „renta”, „zasiłek”; ▪ podaje przykłady działań państwa polskiego w obszarze polityki społecznej; ▪ wskazuje przykłady instrumentów wykorzystywanych przez państwo w obszarze polityki społecznej; ▪ charakteryzuje system ubezpieczeń społecznych w Polsce; ▪ wymienia formy pomocy społecznej w Polsce.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „dobrobyt społeczny”, „polityka prorodzinna”, „polityka senioralna”, „polityka rynku pracy”, „emerytura”, „renta”, „zasiłek” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady solidaryzmu społecznego określającej działanie systemu ubezpieczeń społecznych; ▪ wymienia cele i instrumenty polityki społecznej państwa polskiego; ▪ uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych; ▪ rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe; ▪ przedstawia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; ▪ wymienia instrumenty polityki rynku pracy w Polsce;	▪ charakteryzuje uwarunkowania polityki społecznej realizowanej w Polsce; ▪ porównuje zasady funkcjonowania i znaczenie poszczególnych rodzajów ubezpieczeń społecznych w Polsce; ▪ porównuje zasady przyznawania i znaczenie różnego rodzaju świadczeń socjalnych; ▪ wykazuje zależność między formą zatrudnienia a zasadami funkcjonowania poszczególnych rodzajów ubezpieczeń społecznych; ▪ przedstawia rolę i zakres działania instytucji rynku pracy; ▪ prezentuje założenia głównych programów realizowanych w ramach polityki prorodzinnej w Polsce oraz ocenia ich skuteczność; ▪ wymienia świadczenia rodzinne i świadczenia z	▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki społecznej państwa polskiego; ▪ prezentuje i ocenia zasady określające polską politykę społeczną oraz stosowane w jej ramach instrumenty, ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów polityki rynku pracy [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]; ▪ charakteryzuje uwarunkowania wpływające na rynek pracy w Polsce oraz ocenia jego funkcjonowanie; ▪ charakteryzuje programy rządowe realizowane w ramach polityki senioralnej i ocenia ich skuteczność.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych działań państwa w obszarze polityki społecznej [oraz ocenia rezultaty tych aktywności]; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń i rezultatów polskiej polityki społecznej; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla polityki społecznej państwa.

		▪ przedstawia wybrane działania urzędu pracy w swoim powiecie; ▪ wyjaśnia, jakie są przyczyny starzenia się społeczeństwa; ▪ wymienia skutki społeczno-ekonomiczne procesu starzenia się społeczeństwa; ▪ przedstawia działania rządu mające na celu ograniczenie zjawiska starzenia się społeczeństwa [cele, formy, rezultaty]; ▪ wymienia główne programy realizowane w ramach polityki prorodzinnej w Polsce.	funduszu alimentacyjnego.		
Temat lekcji: Ochrona zdrowia					
▪ system ochrony zdrowia ▪ publiczna opieka zdrowotna ▪ świadczenia opieki zdrowotnej ▪ Narodowy Fundusz Zdrowia [NFZ] ▪ ubezpieczenia zdrowotne	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach termin „ubezpieczenie zdrowotne”; ▪ wymienia podstawowe obowiązki państwa z zakresie ochrony zdrowia; ▪ podaje przykłady działań państwa polskiego w obszarze ochrony zdrowia; ▪ wskazuje przykłady instrumentów polityki państwowej w obszarze ochrony zdrowia; ▪ wymienia podstawowe zasady korzystania z systemu ochrony zdrowia w Polsce.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „ubezpieczenia zdrowotne”, „służba zdrowia”, „zasiłek” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ formułuje wnioski dotyczące obowiązków państwa w zakresie ochrony zdrowia na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ wymienia instytucje tworzące system ochrony zdrowia w Polsce; ▪ podaje zadania Narodowego Funduszu Zdrowia; ▪ omawia podstawowe zasady korzystania	▪ charakteryzuje strukturę systemu ochrony zdrowia w Polsce [instytucje, organizacja poszczególnych szczebli, rodzaje świadczeń, sposób finansowania]; ▪ analizuje funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej poza granicami kraju; ▪ przedstawia główne założenia <i>Narodowego programu zdrowia</i> realizowanego w Polsce; ▪ opisuje organizację systemu publicznej opieki zdrowotnej w Polsce.	▪ przedstawia uwarunkowania określające funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia w państwie polskim; ▪ ocenia organizację i jakość systemu ochrony zdrowia w Polsce [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze];	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych działań państwa w obszarze ochrony zdrowia [oraz ocenia rezultaty tych aktywności]; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń i rezultatów polskiej polityki w obszarze ochrony zdrowia; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu

		z systemu ochrony zdrowia w Polsce.			lub instytucji istotnych dla ochrony zdrowia w Polsce.
Temat lekcji: Polityka kulturalna					
- kultura - polityka kulturalna - narodowe instytucje kultury	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „kultura”, „kultura narodowa”; - wskazuje przykłady działań państwa polskiego w obszarze polityki kulturalnej; - podaje przykłady instrumentów polityki państwowej w obszarze kultury.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „kultura”, „kultura narodowa”, „dziedzictwo kulturowe”, „mecenat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - uzasadnia konieczność aktywności państwa w obszarze kultury; - przedstawia podstawowe obowiązki państwa w obszarze kultury; - wymienia narodowe instytucje kultury działające w Polsce; - analizuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> dotyczące polityki kulturalnej.	- wyjaśnia znaczenie terminu „kapitał kulturowy” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; - charakteryzuje poszczególne typy kultury; - przedstawia zadania uczestników polityki kulturalnej państwa polskiego.	- analizuje i ocenia działalność narodowych instytucji kultury w Polsce; - charakteryzuje wybrane programy na rzecz rozwoju polskiej kultury [cele, formy, efekty, adresaci].	- gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych działań państwa w obszarze polityki kulturalnej [oraz ocenia rezultaty tych aktywności]; - na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat założeń i rezultatów polskiej polityki kulturalnej; - organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla polityki kulturalnej państwa.
Temat lekcji: Relacje państwo–Kościół					
- religia - modele relacji państwo–Kościół - państwo wyznaniowe - państwo świeckie - państwo wyznaniowe - Kościół i związki wyznaniowe	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „religia”, „wyznanie”, „konkordat”; - wymienia podstawowe zasady określające kształt relacji państwo–Kościół w Polsce; - wskazuje podstawowe zasady funkcjonowania laickiego modelu relacji państwo–Kościół.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „religia”, „wyznanie”, „kult”, „ateizm”, „konkordat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - charakteryzuje podstawowe modele relacji państwo–Kościół [model państwa świeckiego, model państwa wyznaniowego];	- charakteryzuje Kościół i związki wyznaniowe w Polsce [zasięg terytorialny, liczba wiernych, cechy religii/wyznania]; - analizuje przepisy prawne z ustaw dotyczących wolności sumienia i religii w Polsce.	charakteryzuje i ocenia model relacji państwo–Kościół funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej.	- gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych Kościołów i związków wyznaniowych funkcjonujących w Polsce; - organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych

- wolność religii - konkordat		- formułuje wnioski dotyczące relacji Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim na podstawie wybranych przepisów prawnych z konkordatu; - buduje wnioski dotyczące funkcjonowania wybranego Kościoła lub związku wyznaniowego w Polsce na podstawie analizy przepisów z odpowiedniej ustawy; - formułuje wnioski dotyczące wolności sumienia i religii w Polsce na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>.			dla kształtowania relacji państwo–Kościół.
--	--	---	--	--	--

Sprawdzian wiadomości i umiejętności - Polityki publiczne – bezpieczeństwo i kwestie społeczne

III. Podstawy porządku prawnego

Temat lekcji: Prawo i jego rodzaje

- prawo - normy społeczne - przepis prawny - norma prawna - rodzaje i gałęzie prawa - system prawa	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach termin „prawo”; - wymienia podstawowe rodzaje norm społecznych; - wskazuje przykłady norm prawnych; - wymienia podstawowe gałęzie prawa.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „prawo”, „norma prawna”, „przepis prawny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - wyjaśnia, czym normy prawne różnią się od innych rodzajów norm społecznych; - rozpoznaje i charakteryzuje poszczególne typy norm społecznych; - wymienia rodzaje i gałęzie prawa; - wyjaśnia, skąd wywodzą się normy funkcjonujące	- porównuje z różnych perspektyw [wg różnych kryteriów] koncepcje prawa pozytywnego oraz prawa naturalnego; - charakteryzuje poszczególne rodzaje norm prawnych; - rozpoznaje i opisuje poszczególne elementy budowy normy prawnej [hipoteza, dyspozycja, sankcja]; - charakteryzuje systemy prawne funkcjonujące w wybranych państwach.	- wyjaśnia, na czym polega różnica między przedmiotowym a podmiotowym rozumieniem pojęcia „prawo”; - tłumaczy, na czym polegają różnice dotyczące rozumienia prawa przez zwolenników naturalizmu oraz pozytywizmu prawniczego; - porównuje różne systemy prawne, w tym wskazuje, gdzie one występują na świecie.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.
---	--	---	---	--	---

		w różnych systemach prawnych [prawo: zwyczajowe, precedensowe, religijne, pozytywne]; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad hierarchiczności, spójności i zupełności oraz podaje przykłady ich stosowania [lub wskazuje sytuacje, w których zostały one naruszone].			
Temat lekcji: Źródła prawa					
▪ akty normatywne ▪ akty nienormatywne ▪ obowiązywanie prawa ▪ źródła prawa ▪ prawo Unii Europejskiej ▪ kodeksy ▪ dzienniki urzędowe	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”, „prawo wtórne UE”, „prawo pierwotne UE”; ▪ wymienia podstawowe rodzaje źródeł prawa obowiązującego w Polsce; ▪ wskazuje cechy <i>Konstytucji RP</i> i wyjaśnia, na czym polega jej szczególna moc; ▪ podaje przykłady kodeksów funkcjonujących w polskim porządku prawnym.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „akt normatywny”, „źródło prawa”, „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”, „prawo wtórne UE”, „prawo pierwotne UE” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ charakteryzuje źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce; ▪ rozpoznaje i charakteryzuje akty prawne niebędące źródłami prawa; ▪ wymienia i rozpoznaje poszczególne rodzaje prawa Unii Europejskiej; ▪ wymienia i rozpoznaje akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada pierwszeństwa stosowania prawa unijnego przed prawem krajowym;	▪ wyjaśnia różnicę między aktami normatywnymi a aktami nienormatywnymi; ▪ porównuje różnego rodzaju źródła prawa obowiązującego w Polsce [sposób stanowienia, sposób wprowadzania do porządku prawnego, zasięg obowiązywania, adresaci norm, miejsce w hierarchii źródeł prawa]; ▪ charakteryzuje rodzaje umów międzynarodowych i pozycję tych porozumień w polskim porządku prawnym [buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>]; ▪ porównuje różne rodzaje aktów prawa miejscowego.	▪ przedstawia zasady ogólne prawa międzynarodowego; ▪ prezentuje istotę sporu dotyczącego hierarchicznej zależności między <i>Konstytucją RP</i> a prawem Unii Europejskiej; ▪ porównuje różne rodzaje aktów prawa wtórnego Unii Europejskiej.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.

		▪ przedstawia rolę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] w unijnym porządku prawnym; ▪ charakteryzuje kodeksy funkcjonujące w polskim porządku prawnym [nazwa, rodzaj i zakres regulacji]; ▪ podaje przykłady aktów prawa miejscowego; ▪ wymienia dzienniki urzędowe prowadzone w Polsce.			
Temat lekcji: Wykładnia prawa					
▪ luka prawna ▪ rodzaje wykładni ▪ reguły kolizyjne ▪ reguły dedukcyjne ▪ zasady prawa	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach termin „spójność prawa”; ▪ wymienia podstawowe zasady prawa.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „luka prawna” i „spójność prawa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ tłumaczy, na czym polega wykładnia prawa; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa; ▪ przedstawia konsekwencje łamania podstawowych zasad prawa.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „wykładnia prawa”, „reguły kolizyjne”, „reguły dedukcyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ rozpoznaje i omawia przykłady zastosowania w przepisach prawnych podstawowych zasad prawa.	▪ przedstawia różne typy luk prawnych; ▪ charakteryzuje różne typy wykładni prawa.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.
Temat lekcji: Legislacja i ratyfikacja					
▪ procedura ustawodawcza ▪ ustawa budżetowa ▪ szczególne procedury legislacyjne ▪ procedura zmiany <i>Konstytucji RP</i>	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy „ratyfikacja” i „weto prezydenckie”; ▪ wymienia podmioty posiadające prawo inicjatywy ustawodawczej w ramach procedury uchwalania ustawy zwykłej; ▪ wymienia organy władzy w państwie polskim	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „legislacja”, „ratyfikacja”, „weto prezydenckie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wymienia podmioty posiadające prawo inicjatywy ustawodawczej w ramach różnych procedur legislacyjnych;	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „promulgacja ustawy” i <i>vacatio legis</i>, [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ rozpoznaje i właściwie nazywa poszczególne jednostki redakcyjne aktów normatywnych w Polsce;	▪ wyjaśnia znaczenie terminu „inflacja prawa” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; ▪ wykazuje asymetryczność uprawnień Sejmu i Senatu w procedurze uchwalania ustawy; ▪ omawia zasady prawidłowej legislacji.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.

▪ procedury przedratyfikacyjne ▪ zasady prawidłowej legislacji	▪ uczestniczące w procesie legislacyjnym; ▪ porządkuje etapy procesu legislacyjnego w kolejności chronologicznej; ▪ odszukuje akty normatywne za pomocą Internetowego Systemu Aktów Prawnych.	▪ charakteryzuje rolę poszczególnych organów władzy w procesie legislacyjnym [wymienia ich uprawnienia]; ▪ wskazuje główne różnice między różnymi procedurami legislacyjnymi; ▪ wymienia rodzaje umów międzynarodowych ratyfikowanych w ramach procedur przedratyfikacyjnych; ▪ wymienia zasady określające przebieg poszczególnych procedur przedratyfikacyjnych.	▪ omawia poszczególne etapy procesu legislacyjnego; ▪ porównuje role Sejmu i Senatu w ramach różnych procedur legislacyjnych; ▪ porównuje uprawnienia Prezydenta RP w ramach różnych procedur legislacyjnych; ▪ buduje wnioski dotyczące procedur legislacyjnych i przedratyfikacyjnych na podstawie analizy przepisów prawnych [Konstytucja RP, ustawy].		
---	---	---	--	--	--

Temat lekcji: Państwo prawne

▪ rządy prawa ▪ zasady państwa prawnego ▪ niezależność sądów ▪ niezawisłość sędziów ▪ kontrola prawa	▪ właściwie stosuje w swojej wypowiedzi terminy: „niezależność sądów”, „niezawisłość sędziów”; ▪ wymienia podstawowe zasady państwa prawnego; ▪ podaje przykłady organów władzy i instytucji, które stoją na straży państwa prawnego w Polsce.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „państwo prawne”, „niezależność sądów”, „niezawisłość sędziów” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ przedstawia genezę i rozwój idei rządów prawa [etapy rozwoju, myśliciele, koncepcje]; ▪ wyjaśnia znaczenie kluczowych zasad funkcjonowania państwa prawnego; ▪ wymienia zadania i kompetencje kluczowych instytucji w systemie ochrony praworządności [Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu, Sąd Najwyższy, sądy,	▪ uzasadnia, że funkcjonowanie rządów prawa jest konieczne dla prawidłowego rozwoju państwa i społeczeństwa; ▪ analizuje kryteria oceny poziomu praworządności; ▪ przedstawia rolę kluczowych instytucji w systemie ochrony praworządności, w tym znaczenie sądownictwa konstytucyjnego.	▪ porównuje aspekty formalny i materialny państwa prawnego; ▪ buduje wnioski dotyczące funkcjonowania państwa prawnego w Polsce na podstawie analizy wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat szczegółowych i złożonych zagadnień dotyczących funkcjonowania państwa prawnego; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat funkcjonowania państwa prawnego w Polsce; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych
--	--	--	--	--	---

		prokuratura, Krajowa Rada Sądownictwa, Najwyższa Izba Kontroli].			dla funkcjonowania państwa prawnego.
Temat lekcji: Pomoc prawna					
▪ poradnictwo ▪ nieodpłatna pomoc prawna ▪ notariusz ▪ radca prawny ▪ adwokat	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „notariusz”, „radca prawny”, „adwokat”; ▪ wymienia podstawowe uprawnienia i zadania notariusza, radcy prawnego oraz adwokata.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „notariusz”, „radca prawny”, „adwokat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu nieodpłatnych poradnictwa i pomocy prawnej w państwie demokratycznym; ▪ wymienia działające w Polsce instytucje, w których można uzyskać pomoc prawną.	▪ porównuje zadania notariuszy, radców prawnych i adwokatów oraz sposoby wykonywania przez nich pracy [formy zatrudnienia].	▪ uzyskuje i prezentuje informacje na temat działania systemu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień związanych z funkcjonowaniem pomocy prawnej w Polsce; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla funkcjonowania pomocy prawnej w Polsce.
Temat lekcji: Informacja publiczna					
▪ informacja publiczna ▪ wniosek o udzielenie informacji publicznej ▪ Biuletyn Informacji Publicznej [BIP] ▪ archiwum ▪ e-administracja	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach termin „informacja publiczna”; ▪ wymienia obszary życia publicznego, których dotyczy informacja publiczna; ▪ wymienia podstawowe formy korzystania z informacji publicznej; ▪ przedstawia zasady sporządzania wniosków o udzielenie informacji publicznej.	▪ wyjaśnia, czym są informacja publiczna i Biuletyn Informacji Publicznej [BIP]; ▪ podaje zasady korzystania z dokumentacji gromadzonej w urzędach i archiwach; ▪ wymienia instytucje i organy władzy w Polsce zobowiązane do udzielania informacji publicznej; ▪ sporządza prosty wniosek o udzielenie informacji publicznej; ▪ wymienia typy informacji publikowanych w BIP;	▪ pisze skierowane do różnych instytucji wnioski o udzielenie informacji publicznej; ▪ formułuje wnioski dotyczące dostępu do informacji publicznej na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i> i ustaw; ▪ przedstawia możliwości, które daje obywatelom korzystanie z platformy ePUAP.	▪ wyjaśnia zasady funkcjonowania profilu zaufanego; ▪ uzyskuje informacje na temat działalności wybranej instytucji publicznej lub dotyczące konkretnej sprawy publicznej.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat szczegółowych i złożonych zagadnień dotyczących dostępu do informacji publicznej w Polsce; ▪ organizuje kampanię społeczną [i bierze w niej udział] mającą na celu wypromowanie idei, działań, programu lub instytucji istotnych dla zapewnienia obywatelom dostępu do informacji publicznej.

		wyszukuje informacje za pomocą platformy ePUAP.			
Sprawdzian wiadomości i umiejętności - Podstawy porządku prawnego					
IV. Prawo cywilne					
Temat lekcji: Część ogólna prawa cywilnego					
- źródła prawa cywilnego - osoba fizyczna - osoba prawna - zdolność prawna - czynności prawne - pełna zdolność do czynności prawnych - ograniczona zdolność do czynności prawnych - ubezwłasnowolnienie - przedstawicielstwo - pełnomocnictwo	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”; - rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne; - podaje przykłady podmiotów będących osobami prawnymi; - podaje przykłady działań będących wyrazem posiadania zdolności do czynności prawnych.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”, „przedstawicielstwo”, „pełnomocnictwo”, „zobowiązanie”, „pełna zdolność do czynności prawnych”, „ograniczona zdolność do czynności prawnych” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa cywilnego; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; - wymienia źródła prawa cywilnego; - wyjaśnia, jakie mogą być przyczyny braku pełnej zdolności do czynności prawnych; - wymienia konsekwencje wynikające z posiadania pełnej i ograniczonej zdolności do czynności prawnych; - wymienia zasady poprawnego sporządzania oświadczeń woli.	- wyjaśnia znaczenie terminu „ubezwłasnowolnienie” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; - wymienia cechy charakterystyczne dla stosunków cywilnoprawnych [prawo prywatne]; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; - wymienia działy prawa cywilnego w Polsce; - porównuje podmioty prawa cywilnego; - wymienia rodzaje czynności prawnych; - przedstawia warunki umożliwiające orzeczenie ubezwłasnowolnienia całkowitego i częściowego; - omawia zasady ochrony prawnej osób ubezwłasnowolnionych.	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; - przedstawia podział cywilnych praw podmiotowych; - wyjaśnia, czym są jednostki organizacyjne ze zdolnością prawną; - wymienia możliwe formy czynności prawnej; - porównuje przedstawicielstwo ustawowe i pełnomocnictwo.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego.
Temat lekcji: Zobowiązania i odpowiedzialność cywilna					

- wierzytelność - dług - umowa zlecenia - umowa o dzieło - odpowiedzialność kontraktowa - odpowiedzialność deliktowa - szkoda - krzywda	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „wierzytelność”, „dług”, „najemca”, „wynajmujący”, „zleceniobiorca”, „autor dzieła”; - odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa cywilnego; - określa konsekwencje prawne niewykonania zobowiązań; - wymienia obligatoryjne elementy umowy najmu lokalu.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „wierzytelność”, „dług”, „odpowiedzialność kontraktowa”, „odpowiedzialność deliktowa”, „wykonanie zobowiązań”, „najemca”, „wynajmujący”, „zleceniobiorca”, „autor dzieła” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; - wskazuje obligatoryjne elementy umowy zlecenia i umowy o dzieło; - wymienia zalety umowy zlecenia i umowy o dzieło z perspektywy zleceniobiorcy i zleceniodawcy oraz autora dzieła i zamawiającego; - wskazuje elementy umowy najmu lokalu korzystne dla wynajmującego i najemcy.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „szkoda”, „krzywda”, „wierzytel”, „dłużnik”, „poręczyciel”, „zadośćuczynienie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; - samodzielnie sporządza umowę najmu lokalu; - porównuje umowę o dzieło i umowę zlecenia; - uzasadnia konieczność zawarcia umowy najmu lokalu z perspektywy wynajmującego i najemcy; - porównuje odpowiedzialność cywilną z innymi formami odpowiedzialności.	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; - przedstawia wady i zalety umowy zlecenia i umowy o dzieło z perspektywy zleceniobiorcy i zleceniodawcy oraz autora dzieła i zamawiającego; - wymienia rodzaje świadczeń realizowanych przez dłużników.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego.
Temat lekcji: Prawo rodzinne					
- małżeństwo - wspólność majątkowa - intercyza - alimentacja - rozwód i separacja - pokrewieństwo - powinowactwo - przysposobienie - prawa i obowiązki	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „rozwód”, „separacja”, „przysposobienie”; - odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa rodzinnego; - wymienia warunki prawne, których spełnienie jest niezbędne do zawarcia małżeństwa w Polsce;	- wyjaśnia znaczenie terminów: „intercyza”, „rozwód”, „separacja”, „pokrewieństwo”, „powinowactwo”, „przysposobienie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa rodzinnego; - wymienia warunki prawne, których spełnienie jest	- wyjaśnia znaczenie terminów: „monogamia”, „akt małżeństwa”, „przeszkody małżeńskie”, „rozdzielność majątkowa”, „wspólnota majątkowa”, „władza rodzicielska”, „obowiązek alimentacyjny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - buduje wnioski na podstawie analizy	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa rodzinnego; - wymienia prawne przeszkody małżeńskie i przyczyny unieważnienia małżeństwa.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego.

rodziców i dziecka	- wskazuje skutki prawne zawarcia małżeństwa; - przedstawia obowiązki i prawa rodziców i dzieci.	niezbędne do zakończenia małżeństwa; - wymienia skutki prawne zakończenia małżeństwa; - wymienia warunki prawne, których spełnienie jest niezbędne do zawarcia stosunku przysposobienia; - wymienia skutki prawne przysposobienia.	przepisów prawnych z <i>Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego</i>; przedstawia różne sposoby zawarcia małżeństwa zgodne z polskim prawem.		
Temat lekcji: Prawo rzeczowe					
- ruchomość - nieruchomość - własność - współwłasność - posiadanie - użytkowanie - służebność - zastaw - hipoteka	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „własność”, „użytkowanie”, „posiadanie”, „zastaw”, „hipoteka”; - odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa rzeczowego.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „własność”, „współwłasność”, „współwłasność łączna”, „współwłasność ułamkowa”, „ruchomość”, „nieruchomość”, „użytkowanie”, „użytkowanie wieczyste”, „posiadanie”, „zastaw”, „hipoteka” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa rzeczowego; - wymienia konsekwencje prawne zastosowania różnych instytucji przewidzianych w prawie rzeczowym.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „służebność”, „księga wieczysta” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; - charakteryzuje poszczególne formy nabycia własności na podstawie norm prawa rzeczowego.	analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa rzeczowego.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego.
Temat lekcji: Prawo spadkowe					
- spadek - spadkodawca - spadkobierca - testament - dziedziczenie testamentowe i ustawowe	właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „spadek”, „dziedziczenie”, „testament”, „spadkobierca”;	wyjaśnia znaczenie terminów: „spadek”, „dziedziczenie”, „dziedziczenie testamentowe”, „dziedziczenie ustawowe”, „zachówek”,	wyjaśnia znaczenie terminu „otwarcie spadku” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach],	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa spadkowego; - porównuje podstawowe formy testamentu.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego.

- grupy dziedziczenia - zapis - zachowek	- odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa spadkowego; - wymienia podstawowe zasady dziedziczenia ustawowego.	„spadkobierca”, „przyjęcie spadku”, „odrzućcie spadku” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa spadkowego; - przedstawia konsekwencje prawne przyjęcia oraz odrzucenia spadku; - wymienia podstawowe zasady sporządzania testamentu; - wyjaśnia, komu przysługuje prawo do zachowku.	- buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; - wyjaśnia, co wchodzi w skład spadku; - porównuje konsekwencje prawne zastosowania różnych form przyjęcia spadku.		
Temat lekcji: Postępowanie cywilne					
- przebieg postępowania cywilnego - pozew - etapy zwykłego postępowania cywilnego - apelacja - skarga kasacyjna - arbitraż	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „pozew”, „powód”, „pozwany”, „arbitraż”; - odszukuje przepisy prawne dotyczące zasad postępowania cywilnego; - identyfikuje strony w postępowaniu cywilnym; - wymienia podstawowe zasady sporządzania pozwu; - wymienia podstawowe czynności procesowe sądu i stron postępowania; - wymienia środki zaskarżenia w procesie cywilnym; - wyjaśnia znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „pozew”, „powód”, „pozwany”, „arbitraż”, „skarga kasacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego procesowego; - wyjaśnia, czego dotyczą normy prawne z <i>Kodeksu postępowania cywilnego</i>; - identyfikuje uczestników postępowania cywilnego procesowego, w tym strony tego postępowania; - określa przedmiot sporu w postępowaniu cywilnym; - identyfikuje sąd właściwy dla rozpatrzenia konkretnej sprawy cywilnej; - wymienia podstawowe zasady określające przebieg	- wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność sądowa”, „zdolność procesowa”, „przewód sądowy”, „prawomocność wyroku” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania cywilnego</i>; - pisze apelację w sprawie cywilnej; - ocenia, czy przedstawiona apelacja została sporządzona właściwie; - na podstawie dostępnych źródeł ustala obszary jurysdykcji wybranych sądów rejonowych,	- wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność sądowa”, „zdolność procesowa”; - wyjaśnia różnicę w znaczeniu pojęć „postępowanie” i „proces sądowy”; - analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego procesowego; - wymienia, uwzględniając różne perspektywy, pozytywne i negatywne aspekty zastosowania arbitrażu i mediacji w postępowaniu cywilnym; - wskazuje elementy obligatoryjne i fakultatywne pozwu; - opisuje poszczególne etapy rozprawy sądowej.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego procesowego.

		mediacji i arbitrażu w postępowaniu cywilnym; - wskazuje podstawowe różnice między mediacją a arbitrażem; - pisze pozew w sprawie cywilnej; - wymienia podstawowe elementy prawidłowo przygotowanej apelacji; - określa warunki, których spełnienie jest konieczne do pozytywnego rozpoznania skargi kasacyjnej; - wymienia rodzaje postępowań cywilnych; - przedstawia zasady postępowania cywilnego [prawo do sądu, zasada równości stron, zasada jawności].	okręgowych i apelacyjnych; - rozpoznaje i opisuje rodzaje postępowań cywilnych; - wymienia prawa i obowiązki poszczególnych uczestników postępowania cywilnego procesowego; - przedstawia zasady postępowania cywilnego [zasady: prawdy formalnej, dyspozycyjności, kontradyktoryjności, bezpośredniości, ustności, swobodnej oceny dowodów, formalizmu]; - wymienia etapy zwykłego postępowania cywilnego; - opisuje wygląd sali rozpraw.		
--	--	--	---	--	--

Sprawdzian wiadomości i umiejętności - Prawo cywilne

V. Prawo pracy i prawo administracyjne

Temat lekcji: Prawo pracy

- typy umów o pracę - prawa i obowiązki pracownicze - urlopy - rozwiązanie stosunku pracy	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „umowa o pracę”, „pracodawca”, „pracownik”, „urlop”; - wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownicze; - wskazuje podstawowe prawa i wolności zagwarantowane w <i>Europejskiej karcie socjalnej</i>;	- wyjaśnia znaczenie terminów: „umowa o pracę”, „powszechne ubezpieczenia”, „pracodawca”, „pracownik”, „urlop” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa pracy; - buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa w	- wymienia podstawowe cechy prawa pracy; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu pracy</i> oraz umów międzynarodowych chroniących prawa pracownicze; - porównuje różne typy umów o pracę;	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa pracy; - porównuje katalogi praw i wolności socjalnych zawarte w <i>Konstytucji RP</i> i <i>Europejskiej karcie socjalnej</i>; - porównuje przewidziane w prawie pracy sposoby zakończenia umowy o pracę.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa pracy.
--	---	--	---	---	--

	▪ podaje przykłady umów i instytucji międzynarodowych chroniących prawa pracownicze.	zakresie ochrony praw pracowniczych na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ wymienia różne typy umów o pracę; ▪ wskazuje podstawowe elementy prawidłowo skonstruowanej umowy o pracę; ▪ wymienia rodzaje urlopów przysługujących pracownikowi; ▪ przedstawia podstawowe zasady regulujące rozwiązanie umowy o pracę; ▪ wymienia umowy i instytucje międzynarodowe chroniące prawa pracownicze.	▪ na podstawie analizy przepisów prawnych przedstawia uprawnienia pracownika dotyczące różnego rodzaju urlopów.		
Temat lekcji: Formy zatrudnienia					
▪ stosunek pracy ▪ umowa o pracę ▪ umowa cywilnoprawna ▪ samozatrudnienie	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „umowa o pracę”, „umowa zlecenia”, „umowa o dzieło”, „samozatrudnienie”; ▪ wymienia podstawowe cechy stosunku pracy; ▪ podaje podstawowe cechy zatrudnienia na podstawie umowy o dzieło i umowy zlecenia; ▪ wskazuje podstawowe cechy samozatrudnienia.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „umowa o pracę”, „umowa cywilnoprawna”, „umowa zlecenia”, „umowa o dzieło”, „stosunek pracy”, „samozatrudnienie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego i prawa pracy; ▪ porównuje prawa i obowiązki stron umowy wynikające z umowy o pracę oraz z umów cywilnoprawnych.	▪ tłumaczy, czym jest Krajowy Rejestr Sądowy; ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i> [umowy cywilnoprawne] i <i>Kodeksu pracy</i>; ▪ wskazuje pozytywne i negatywne aspekty różnych form zatrudnienia z perspektywy obu stron umowy; ▪ charakteryzuje wybrane pracownicze formy zatrudnienia.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „pragmatyki pracownicze” i „pragmatyki służbowe” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego i prawa pracy; ▪ wymienia umowy cywilnoprawne – inne niż umowa o pracę; ▪ wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega problem tzw. „umów śmieciowych”.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa regulującego kwestie związane z zatrudnieniem.

Temat lekcji: Prawo administracyjne					
- organ administracji publicznej - urząd - stosunek administracyjny - oprawny - akt administracyjny - decyzja administracyjna	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „administracja publiczna”, „urząd”, „decyzja administracyjna”; - rozdziela rodzaje administracji publicznej; - wskazuje poszczególne elementy decyzji administracyjnej.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „administracja publiczna”, „organ administracji publicznej”, „urząd”, „akt administracyjny”, „decyzja administracyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa administracyjnego; - wymienia podstawowe cechy prawa administracyjnego; - wymienia rządowe i samorządowe organy administracji publicznej; - przedstawia podstawowe cechy stosunku administracyjnoprawnego; - określa, czy decyzja administracyjna została właściwie skonstruowana pod względem formalnym.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „stosunek administracyjny”, „kompetencja organu administracyjnego”, „właściwość organu administracyjnego”, „upoważnienie administracyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z zakresu prawa administracyjnego; - wyjaśnia, czym różni się urząd od organu; - charakteryzuje poszczególne typy organów administracyjnych; - porównuje cechy aktów administracyjnych i aktów normatywnych.	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa administracyjnego; - przedstawia przewidziane w prawie formy aktów administracyjnych i ich cechy; - określa, jak brak obligatoryjnego elementu aktu administracyjnego wpływa na jego ważność i obowiązywanie.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa administracyjnego.
Temat lekcji: Postępowanie administracyjne					
- kodeks postępowania administracyjnego - uczestnicy postępowania administracyjnego - etapy postępowania administracyjnego	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „odwołanie”, „zażalenie”, „mediacja administracyjna”; - wymienia strony postępowania administracyjnego; - podaje podstawowe uprawnienia stron	wyjaśnia znaczenie terminów: „odwołanie”, „zażalenie”, „mediacja administracyjna”, „organy administracyjne niższego stopnia”, „organy administracyjne wyższego stopnia” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach];	- buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania administracyjnego</i>; - charakteryzuje rodzaje postępowań administracyjnych; - przedstawia uprawnienia poszczególnych uczestników	- analizuje złożone kazusy prawne dotyczące postępowania administracyjnego; - opisuje poszczególne etapy postępowania administracyjnego; - omawia możliwe formy zakończenia postępowania administracyjnego;	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa administracyjnego.

▪ odwołanie ▪ zażalenie ▪ mediacja administracyjna	▪ postępowania administracyjnego; ▪ wymienia środki zaskarżenia decyzji administracyjnej; ▪ podaje zasady, według których należy sporządzić odwołanie od decyzji administracyjnej.	▪ wyjaśnia, czego dotyczą normy zawarte w <i>Kodeksie postępowania administracyjnego</i>; ▪ analizuje proste kazusy prawne dotyczące postępowania administracyjnego; ▪ wymienia uczestników postępowania administracyjnego; ▪ omawia podstawowe uprawnienia stron postępowania administracyjnego; ▪ wymienia etapy postępowania administracyjnego; ▪ omawia zasady, według których należy sporządzić odwołanie od decyzji administracyjnej; ▪ wymienia zasady, według których należy skonstruować zażalenie na postępowanie organów administracji publicznej; ▪ pisze odwołanie od decyzji administracyjnej; ▪ wyjaśnia, na czym polega mediacja administracyjna i jakie są jej cele.	▪ postępowania administracyjnego; ▪ pisze zażalenie na postępowanie organów administracji publicznej; ▪ omawia przebieg mediacji w postępowaniu administracyjnym.	▪ wskazuje, z uwzględnieniem różnych perspektyw, pozytywne i negatywne aspekty zastosowania mediacji administracyjnej; ▪ zajmuje stanowisko [buduje argumenty i kontrargumenty] w sporach dotyczących funkcjonowania administracji publicznej w Polsce.	
Temat lekcji: Postępowanie sądowoadministracyjne					
▪ sprawa administracyjna ▪ wojewódzki sąd administracyjny [WSA]	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „skarga”, „skarga kasacyjna”; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania;	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „skarga” i „skarga kasacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ analizuje proste kazusy prawne dotyczące	▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych regulujących postępowanie sądowoadministracyjne;	▪ analizuje złożone kazusy prawne dotyczące postępowania sądowoadministracyjnego; ▪ charakteryzuje organy i jednostki sądów administracyjnych.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat szczegółowych i złożonych zagadnień dotyczących postępowania

▪ skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego ▪ Naczelny Sąd Administracyjny [NSA] ▪ uczestnicy postępowania sądowoadministracyjnego ▪ skarga kasacyjna ▪ kontrola sądowoadministracyjna	▪ odszukuje przepisy prawne dotyczące postępowania sądowoadministracyjnego; ▪ wymienia etapy postępowania sądowoadministracyjnego; ▪ opisuje strukturę sądownictwa administracyjnego.	postępowania sądowoadministracyjnego; ▪ wskazuje podstawowe elementy skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego; ▪ wymienia uczestników postępowania sądowoadministracyjnego i przysługujące im prawa; ▪ przedstawia uprawnienia wojewódzkich sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego.	▪ podaje podstawowe wymagania formalne dotyczące wniesienia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego oraz skargi kasacyjnej do NSA.		sądowoadministracyjne go.
---	---	---	---	--	---------------------------

Sprawdzian wiadomości i umiejętności - Prawo pracy i prawo administracyjne

VI. Prawo karne

Temat lekcji: Podstawy prawa karnego

▪ zasady prawa karnego ▪ dziedziny prawa karnego ▪ funkcje kary	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy „czyn zabroniony” i „kara”; ▪ rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo karne; ▪ wskazuje źródła prawa karnego; ▪ wymienia funkcje kary w polskim prawie karnym.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów „czyn zabroniony” i „kara” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa karnego; ▪ wymienia podstawowe działy prawa karnego; ▪ tłumaczy, jakie są funkcje kar przewidzianych w polskim prawie karnym.	▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu karnego</i> i <i>Kodeksu wykroczeń</i>; ▪ wyjaśnia, jaki jest cel obowiązywania podstawowych zasad prawa karnego; ▪ charakteryzuje przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym.	▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego; ▪ wymienia dziedziny specjalne prawa karnego; ▪ porównuje kary stosowane dawniej i współcześnie; ▪ przedstawia ewolucję systemu karnego w Europie; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w sporze dotyczącym zasad i celów stosowania kar w prawie karnym.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego; ▪ na forum społeczności szkolnej organizuje debatę [i bierze w niej udział], np. na temat celów i zasad stosowania kar w prawie karnym.
---	---	--	---	---	---

Temat lekcji: Przestępstwa

- cechy przestępstwa - kontratyp - zbrodnia - występek - kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie karnym</i>	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „przestępstwo”, „zbrodnia”, „występek”, „kara”; - wymienia kwestie regulowane w <i>Kodeksie karnym</i>; - wskazuje cechy przestępstwa; - podaje przykłady kar przewidzianych w <i>Kodeksie karnym</i>.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „przestępstwo”, „zbrodnia”, „występek”, „kara”, „środek karny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; - odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego; - analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego; - rozpoznaje podstawowe typy przestępstw; - wskazuje cechy zbrodni i występkę; - wymienia rodzaje kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie karnym</i>.	- porównuje cechy zbrodni i występkę; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu karnego</i>; - porównuje konsekwencje prawne wynikające ze zbrodni i z występkę; - charakteryzuje kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie karnym</i>; - uzasadnia celowość stosowania kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie karnym</i> oraz zajmuje stanowisko w sporze dotyczącym ich skuteczności.	- analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego; - wyjaśnia, czym jest kontratyp; - charakteryzuje typy przestępstw przeciwko dobrom indywidualnym; - przedstawia procedury warunkowego zwolnienia i warunkowego zawieszenia wykonywania kary.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego.
Temat lekcji: Wykroczenia					
- cechy wykroczeń - kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie wykroczeń</i> - rodzaje wykroczeń	- właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy „wykroczenie” i „kara”; - odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego; - wymienia cechy wykroczenia; - podaje przykłady kar przewidzianych w <i>Kodeksie wykroczeń</i>.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „wykroczenie”, „kara”, „środek karny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego; - rozpoznaje podstawowe typy wykroczeń; - wymienia rodzaje kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie wykroczeń</i>; - opisuje postępowanie mandatowe.	- buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu wykroczeń</i>; - porównuje cechy przestępstw i wykroczeń; - charakteryzuje kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie wykroczeń</i>; - uzasadnia celowość stosowania kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie wykroczeń</i> oraz zajmuje stanowisko w sporze dotyczącym ich skuteczności.	analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego.
Temat lekcji: Postępowanie karne					

▪ zasady postępowania karnego ▪ zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa ▪ etapy postępowania karnego ▪ apelacja ▪ kasacja ▪ prawa ofiary, sprawcy i świadka ▪ strony postępowania ▪ oskarżyciel posiłkowy	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „apelacja”, „kasacja”, „sprawca”, „ofiara”, „świadek”, „oskarżyciel”, „oskarżyciel publiczny”, „oskarżony”, „prokurator”; ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ przedstawia podstawowe zasady, według których należy sporządzić zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa; ▪ wymienia etapy postępowania karnego; ▪ podaje zasady regulujące przebieg postępowania karnego; ▪ wymienia strony postępowania karnego sądowego; ▪ wskazuje środki odwoławcze w postępowaniu karnym; ▪ wyjaśnia, jakie funkcje w postępowaniu karnym pełnią policja i prokurator.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „przestępstwo z oskarżenia publicznego”, „apelacja”, „kasacja”, „sprawca”, „ofiara”, „świadek”, „oskarżyciel”, „oskarżyciel publiczny”, „oskarżyciel posiłkowy”, „oskarżony”, „prokurator” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ pisze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, identyfikuje sąd właściwy dla rozpatrzenia konkretnej sprawy karnej; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad regulujących przebieg postępowania karnego; ▪ przedstawia podstawowe prawa i obowiązki uczestników postępowania karnego; ▪ wymienia strony postępowania karnego na różnych jego etapach; ▪ tłumaczy, w jaki sposób można zostać oskarżycielem posiłkowym; ▪ wymienia uprawnienia oskarżyciela posiłkowego; ▪ podaje zasady składania apelacji i kasacji.	▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania karnego</i>; ▪ opisuje poszczególne etapy postępowania karnego; ▪ porównuje prawa uczestników postępowania karnego na różnych jego etapach; ▪ na podstawie dostępnych źródeł ustala obszary jurysdykcji wybranych sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych; ▪ przedstawia wygląd sali rozpraw; ▪ charakteryzuje środki zapobiegawcze w postępowaniu karnym.	▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ opisuje poszczególne etapy rozprawy sądowej; ▪ prezentuje zasady składania skargi nadzwyczajnej; ▪ ocenia funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]; ▪ ocenia wpływ mediów, w tym internetu, na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze].	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego procesowego.
Temat lekcji: Oskarżenie prywatne i mediacje					

▪ ściganie przestępstw ▪ postępowanie prywatnoscargowe ▪ oskarżyciel prywatny ▪ akt oskarżenia prywatnego ▪ mediacje	▪ właściwie stosuje w swoich wypowiedziach terminy: „oskarżyciel prywatny”, „prywatny akt oskarżenia”; ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ wymienia podstawowe zasady, według których należy sporządzić akt oskarżenia prywatnego.	▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „przestępstwo prywatnoscargowe”, „oskarżyciel prywatny”, „prywatny akt oskarżenia” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ pisze akt oskarżenia prywatnego; ▪ wymienia prawa i obowiązki oskarżyciela prywatnego; ▪ wyjaśnia, komu przysługuje prawo do wystąpienia w roli oskarżyciela prywatnego; ▪ wymienia zasady prowadzenia mediacji w postępowaniu karnym.	▪ wyjaśnia znaczenie terminu „przestępstwo ścigane na wniosek” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania karnego</i> i <i>Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia</i>; ▪ charakteryzuje główne etapy postępowania prywatnoscargowego; ▪ przedstawia przebieg mediacji w postępowaniu karnym.	▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ przedstawia, z różnych perspektyw, pozytywne i negatywne aspekty zastosowania mediacji w postępowaniu cywilnym.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego procesowego.
Sprawdzian wiadomości i umiejętności - Prawo karne					

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

1. Praca z uczniem zdolnym:

Indywidualizacja pracy poprzez:

- ❖ przydzielanie uczniom zdolnym trudniejszych zadań podczas pracy grupowej lub indywidualnej
- ❖ stwarzanie uczniom zdolnym sytuacji wyboru zadań, ćwiczeń o większej skali trudności lub prac dodatkowych
- ❖ różnicowanie stopnia trudności prac domowych
- ❖ stopniowe zwiększanie wymagań, także wykraczających poza podstawę programową
- ❖ przydzielanie uczniom zdolnym specjalnych ról: asystenta, lidera itd.
- ❖ wsparcie w przygotowaniach do konkursów, olimpiad i matury

2. Dostosowania wymagań edukacyjnych dla ucznia o inteligencji niższej niż przeciętna:

- ❖ omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- ❖ pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie,
- ❖ podawanie poleceń w prostszej formie,
- ❖ unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
- ❖ częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu,
- ❖ unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- ❖ wolniejsze tempo pracy,
- ❖ prowadzenie raz w tygodniu zajęć dodatkowych.

3. Dostosowania wymagań edukacyjnych dla ucznia z specyficznymi trudnościami w uczeniu się: dysortografia, dysleksja, dysgrafia:

- ❖ uwzględnienie trudności z zapamiętywaniem pojęć,
- ❖ w czasie odpowiedzi ustnych uczeń wspomagany jest poprzez otrzymanie pytań naprowadzających,
- ❖ więcej czasu na przypomnienie, wydobycie z pamięci nazw, terminów,
- ❖ częstsze powtarzanie i utrwalanie materiału,
- ❖ przy ocenie prac pisemnych nie uwzględnia się poprawności ortograficznej ,
- ❖ sprawdzeniu podlega wiedza merytoryczna a nie treść,
- ❖ akceptowanie pisma drukowanego na kartkówkach i sprawdzianach,
- ❖ akceptowanie pisma drukowanego przy zadaniu domowego lub napisanego na komputerze,
- ❖ możliwość zamiany pracy pisemnej na ustną lub uzupełnienia odpowiedzi pisemnej wypowiedzią ustną,
- ❖ prowadzenie raz w tygodniu zajęć dodatkowych.

PRAWA, PRZYWILEJE I OBOWIĄZKI UCZNIA:

Uczeń ma prawo:

- ❖ do nauki
- ❖ wolności przekonań i religii
- ❖ wolności wypowiedzi i wyrażania opinii
- ❖ wolności od przemocy fizycznej i psychicznej
- ❖ ochrony prywatności
- ❖ ochrony zdrowia
- ❖ proceduralne (dochodzenie swoich praw w odpowiednich instytucjach)

Przywileje ucznia:

Przewiduje się cztery zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji w ciągu **całego roku szkolnego**. Nauczyciel ma prawo nie przyjąć zgłoszenia w przypadku, gdy uczeń nie posiada ocen niezbędnych do uzyskania oceny okresowej / końcoworocznej lub niesystematycznie uczestniczy w lekcjach.

Uczeń ma obowiązek:

- ❖ brać udział w zajęciach stacjonarnych oraz zdalnych
- ❖ zachowywać się podczas zajęć w sposób odpowiedzialny,
- ❖ rzetelnie poszerzać wiedzę i umiejętności,
- ❖ postępować w sposób uczciwy i prawy
- ❖ przestrzegać zasad kultury i współżycia społecznego poprzez szanowanie drugiego człowieka.
- ❖ wyłączyć i schować urządzenia elektroniczne rejestrujące i odtwarzające obraz lub dźwięk przed wejściem do sali na zajęcia lekcyjne. (**UWAGA:** na lekcjach obowiązuje zakaz używania przez uczniów telefonów komórkowych, tabletów, dyktafonów, itp., o ile nauczyciel wyraźnie nie poleci posługiwania się ww. urządzeniami).